

Informacja o strategii i celach zarządzania ryzykiem oraz poszczególnymi rodzajami ryzyka

1. Podstawowe założenia procesu zarządzania ryzykiem

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych, ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

W celu przeprowadzania procesów wymienionych powyżej realizowane są zadania, związane z analizą wartości podstawowych mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej, wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania i nadzoru nad ryzykiem.

Bank zarządza rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi regulacjami zarządzania tymi rodzajami ryzyka opracowanymi w oparciu o wytyczne Spółdzielni.

Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:

- 1) procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem;
- 2) identyfikacja, pomiar i monitorowanie;
- 3) system limitów ograniczających ryzyko;
- 4) system informacji zarządczej;
- 5) odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania.

Do rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne, zaliczane zostały:

- 1) ryzyko kredytowe;
- 2) ryzyko operacyjne;
- 3) ryzyko walutowe;
- 4) ryzyko koncentracji;
- 5) ryzyko płynności;
- 6) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
- 7) ryzyko kapitałowe;
- 8) ryzyko braku zgodności.

Oprócz ryzyk istotnych, bank wyróżnił również: ryzyko wynikające ze zmian otoczenia makroekonomicznego, ryzyko wynikające ze sprzedaży produktów ubezpieczeniowych.

Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych lub częściej gdy zajdzie taka potrzeba pod względem dostosowania ich do: aktualnych przepisów prawa, zmian skali działalności Banku, zmian organizacyjnych, zaleceń wydanych przez podmioty zewnętrzne w wyniku przeprowadzonych kontroli oraz zaleceń wydanych przez audyt wewnętrzny.

Wnioski z przeglądu prezentowane są Zarządowi Banku oraz przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Banku, celem ewentualnego uaktualnienia zasad zarządzania poszczególnymi ryzykami.

2. Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

- 1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
- 2) na drugi poziom składa się: zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych; działalność komórki do spraw zgodności;
- 3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.

Zgodnie z obowiązującą w Banku strukturą organizacyjną, w ramach poziomu pierwszego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:

- a) Dział Finansowo - Księgowy;
- b) Dział Rozliczeń i Oszczędności;
- c) Dział Kredytów;
- d) Zespół ds. Kadr i Administracji;
- e) Zespół ds. Analiz Kredytowych;
- f) Oddziały.

W ramach poziomu drugiego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:

- a) Zespół ds. Monitoringu, Restrukturyzacji i Windykacji;
- b) Stanowisko ds. Analiz Ryzyka;
- c) Stanowisko ds. Zgodności i Kontroli Wewnętrznej.

Pracownicy/komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, wykonują zadania związane z identyfikacją, pomiarem lub szacowaniem, kontrolą, monitorowaniem oraz sprawozdawaniem każdego istotnego ryzyka.

Członkiem Zarządu nadzorującym zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności banku jest Prezes Zarządu.

Rada Nadzorcza w systemie zarządzania ryzykiem sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym:

- 1) zatwierdza, określony przez Zarząd, akceptowalny ogólny poziom ryzyka oraz monitoruje jego przestrzeganie;
- 2) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd, strategię zarządzania Bankiem oraz nadzoruje jej przestrzeganie;
- 3) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd Banku, strategię zarządzania ryzykiem oraz monitoruje jej przestrzeganie;
- 4) sprawuje nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem; nadzoruje ich przestrzeganie;
- 5) wybiera członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 6) monitoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania Bankiem;

- 7) sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez członków Zarządu obowiązków, w tym w szczególności w ramach przypisanych im obowiązków na pierwszym poziomie i drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w lit. a);
- 8) określa zasady raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku;
- 9) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka;
- 10) corocznie ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójnego ze strategią zarządzania Bankiem, systemu zarządzania ryzykiem, w tym:

- 1) określa bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka;
- 2) opracowuje i przyjmuje strategię zarządzania ryzykiem;
- 3) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie procedur dotyczących zarządzania oraz zapewnienie wdrożenia planów w zakresie systemu zarządzania ryzykiem opracowuje i akceptuje politykę oraz zapewnia wdrożenie procedur; monitoruje ich przestrzeganie;
- 4) odpowiada za oszacowanie kapitału wewnętrznego na poziomie zapewniającym pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka;
- 5) zapewnia strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań, w tym: wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, zapewniający niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie;
- 6) nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie;
- 7) nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku;
- 8) ustanawia odpowiednie zasady raportowania, w tym zasady raportowania Zarządu do Rady Nadzorczej; ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku;
- 9) wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania;
- 10) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki wynagrodzeń;
- 11) zatwierdza przyjęte rodzaje limitów oraz ich wysokość (poprzez zatwierdzenie zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka istotnego, w których to zasadach są określone limity).

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też komórkami i jednostkami organizacyjnymi Banku.

Komórki organizacyjne Banku biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem poprzez realizację celów zawartych w strategii zarządzania ryzykiem oraz zgodnie z regulaminem organizacyjnym Banku.

Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

3. Identyfikacja, pomiar i monitorowanie ryzyka

Bank dokonuje identyfikacji i pomiaru ryzyka w oparciu o metody i modele dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka.

Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości oraz charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.

Metody/modele, w szczególności ich założenia są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną i planowane działania generujące ryzyko.

Przeгляд i aktualizacja metod lub systemów pomiaru ryzyka przeprowadzane są wraz z przeglądem procedur dotyczących zarządzania ryzykiem.

W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych. Bank przeprowadza testy warunków skrajnych dla wszystkich mierzalnych rodzajów ryzyka, które zostały uznane za istotne. Bank dokłada staranności, aby zakres i założenia przyjmowane w przeprowadzanych testach warunków skrajnych dawały podstawy rzetelnej oceny ryzyka tj.:

- 1) obejmowały obszary najbardziej narażone na ryzyko lub mogące wygenerować największe ryzyko;
- 2) w większości wynikały z czynników ryzyka, których zmiana nie wynika bezpośrednio z działań podejmowanych przez Bank;
- 3) wartości liczbowe przyjmowane w założeniach do testów stanowiły najgorsze z prawdopodobnych scenariuszy.
- 4) do czynników ryzyka które są obowiązkowo poddawane testom warunków skrajnych Bank zalicza w szczególności: zmianę rynkowych stóp procentowych, zmiany rynkowych cen nieruchomości, wycofywanie depozytów, wzrost kredytów zagrożonych, w tym wynikający z pogorszenia się sytuacji ekonomiczno- finansowej największych klientów Banku.

Szczegółowe założenia i scenariusze przyjęte w testach warunków skrajnych są zawarte w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, ich przegląd i aktualizacja są dokonywane wraz z przeglądem tych zasad; analizy sporządzane są na piśmie a wyniki oceny prezentowane Zarządowi Banku. Zarząd Banku, po wprowadzonej zmianie lub wprowadzeniu nowego testu warunków skrajnych, informuje Radę Nadzorczą o zakresie testów warunków skrajnych, dokonanych zmianach i przyjętych w testach założeniach. Wyniki testów warunków skrajnych stanowią obowiązkowy element informacji zarządczej dla Zarządu i Rady Nadzorczej Banku. Rezultaty testów warunków skrajnych Bank wykorzystuje w procesie zarządzania ryzykiem m.in. poprzez:

- 1) weryfikacja polityki zarządzania poszczególnymi obszarami ryzyka, w tym zwłaszcza ryzykiem kredytowym;
- 2) ocena adekwatności przyjętych w Banku limitów;
- 3) ocena skuteczności określonych w Banku, m.in. w ramach planów awaryjnych, opcji naprawy.

Część testów warunków skrajnych przeprowadza Spółdzielnia w ramach Grupowego Planu Naprawy. Bank otrzymuje od Spółdzielni swoje wyniki testów w okresach kwartalnych wraz z przyjętymi do nich założeniami oraz sposobem obliczania wpływu zrealizowania się sytuacji skrajnych na określone w Planie obszary krytyczne: płynność, rentowność (w tym jakość aktywów) i wypłacalność.

4. Limity ograniczające ryzyko

Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwości monitorowania ich przestrzegania i raportowania.

Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB.

Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.

Bank określa wysokość limitów (w zależności od rodzaju ryzyka lub charakteru limitu) w oparciu o następujące przesłanki:

- 1) analizę historyczną stopnia wykorzystania limitu;
- 2) apetyt na ryzyko określony przez Radę Nadzorczą;
- 3) analizę wpływu zrealizowania się limitu w maksymalnej wysokości na sytuację finansową Banku;
- 4) wysokość ryzyka, którym jest obciążona pozycja objęta limitem;
- 5) wyniki testów warunków skrajnych.

Z zachowaniem limitów określonych w rozporządzeniu CRR, ustawie Prawo bankowe oraz limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB, Bank ustalił i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę ich działalności.

Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem określają sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, określają warunki akceptacji przekroczeń oraz sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych. Bank może określić limity, dla których przekroczenie jest niedopuszczalne.

Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz ich wysokość, zatwierdza Zarząd Banku.

Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie – zadania te wykonują komórki organizacyjne wskazane w procedurach szczegółowych dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

5. Informacja zarządcza dotycząca zarządzania ryzykiem

Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej.

System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat:

- 1) rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
- 2) profilu ryzyka;
- 3) stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
- 4) wyników testów warunków skrajnych;
- 5) skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.

Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku.

Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych są dostosowane do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji.

Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.

Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku odrębna procedura; ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony w sposób ogólny zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja; szczegółowy wykaz sprawozdań zarządczy określa odrębna regulacja.

6. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

6.1. Ryzyko kredytowe, w tym koncentracji

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:

- 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
- 2) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
- 3) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od 5%;
- 4) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi rezerwami celowymi i odpisami na odsetki należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 33%;
- 5) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
- 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- 3) inwestowanie nadwyżek środków w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System ochrony SGB;
- 4) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym;
- 5) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytowego na poziomie nie wyższym niż 75% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania
- 6) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:

- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
- 2) bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji dużych ekspozycji określonych w CRR;

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji w pojedyncze branże;
- 2) ograniczenie łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu 300% uznanego kapitału;

- 3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
- 4) dywersyfikacja ryzyka koncentracji geograficznej.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- 3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 3% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
- 4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 80% ich udziału w portfelu kredytowym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl) nie przekracza ustalonych poziomów.
- 2) stosowanie limitów LtV, na maksymalnym poziomie:
  - a) 80% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych,
  - b) 90% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP,
  - c) 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej;
  - d) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP.
- 3) Stosowanie maksymalnego okresu kredytowania 25 lat;
- 4) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez: dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie, zlecenie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 15% i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów aktualizujących dotyczących odsetek.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- 3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 5% całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- 4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 5 % ich udziału w portfelu kredytowym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 25 lat;
- 2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl) nie przekracza:

<i>Warunki</i>			<i>Maksymalny poziom Dtl</i>
<i>dochód netto wnioskodawcy PWN – przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto</i>	<i>okres kredytowania</i>	<i>miejsce zamieszkania</i> -wieś -małe miasto <= 50 tys. -duże miasto > 50 tys.	
dochód ≤ PWN	okres ≤ 1 rok	wieś	60%
		małe miasto	55%
		duże miasto	50%
	1 rok < okres ≤ 5 lat	wieś	55%
		małe miasto	50%
		duże miasto	45%
	okres > 5 lat	wieś	50%
		małe miasto	45%
		duże miasto	40%
dochód > PWN	okres ≤ 1 rok	wieś	75%
		małe miasto	70%
		duże miasto	65%
	1 rok < okres ≤ 5 lat	wieś	70%
		małe miasto	65%
		duże miasto	60%
	okres > 5 lat	wieś	65%
		małe miasto	60%
		duże miasto	55%

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem kredytowym

Za obszar ryzyka kredytowego w Banku odpowiadają:

Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji, ryzyka ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości oraz ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych;

Wiceprezes Zarządu ds. handlowych w zakresie nadzoru nad działalnością handlową (sprzedażą kredytów);

Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie nadzoru nad analizami kredytowymi

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która: w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku, zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, zawarte obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem; udziela zgody na udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej lub poręczenia członkowi Zarządu albo Członkowi Rady Nadzorczej Banku, o której mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe oraz art. 46 § 1 pkt 8 ustawy Prawo spółdzielcze.

Zarząd – który: zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, odpowiada za skuteczność zarządzania ryzykiem kredytowym, podejmuje decyzje kredytowe, akceptuje ustalenia/wyniki procesu monitoringu ekspozycji kredytowych, zgodnie z zapisami procedury dotyczącej klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków, odpowiada za przekazywanie Radzie Nadzorczej okresowej informacji z zakresu ryzyka kredytowego.

Stanowisko ds. analiz ryzyka – będące komórką monitorującą ryzyko portfelowe, które podlega Prezesowi Zarządu, wykonujące zadania związane z: okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedur kredytowych obejmujących zarządzanie wszystkimi aspektami ryzyka kredytowego, przygotowywaniem propozycji zmian procedur dla Zarządu, zapewnieniem zgodności procedur ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem, proponowaniem wysokości przyjętych limitów, dokonywaniem pomiaru ryzyka, sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Zespół ds. monitoringu, windykacji i restrukturyzacji, który podlega Prezesowi Zarządu odpowiada w szczególności za: badanie terminowości spłat kredytów, badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, badanie adekwatności przyjętych zabezpieczeń, prowadzenie działań związanych z windykacją i restrukturyzacją należności.

Zespół ds. analiz kredytowych, który podlega Wiceprezesowi ds. finansowych, który wykonuje zadania związane z: analizą wniosków kredytowych, w tym oceną zdolności kredytowej i oceną adekwatności proponowanego zabezpieczenia, przygotowaniem propozycji decyzji kredytowej, weryfikacją analizy wniosków przeprowadzonej w Oddziale (dla zaangażowań do kwoty 100 tys. zł).

Kierownik Działu Kredytów – który podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. handlowych, wykonujący zadania związane z: współpracą ze Stanowiskiem ds. analiz ryzyka w obszarze tworzenia regulacji wewnętrznych w zakresie ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji, ustalania limitów oraz pomiaru ryzyka, współpracą z Zespołem ds. Monitoringu, Restrukturyzacji i Windykacji oraz Zespołem ds. Analiz Kredytowych w obszarze opracowania i aktualizowania regulacji oceny wiarygodności i zdolności kredytowej, wyceny zabezpieczeń, klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych; opracowaniem i aktualizowaniem procedur dotyczących produktów kredytowych (podręczników, instrukcji,

regulaminów); opracowywaniem i aktualizowaniem procedur dotyczących prawnych form zabezpieczeń wierzytelności oraz oceny ich wartości.

Oddziały Banku oraz Dział Kredytów w Centrali – wykonuje zadania związane z: pozyskiwaniem klientów, gromadzeniem dokumentacji kredytowej do wniosku o kredyt, weryfikacją danych o klientach, przygotowaniem umów kredytowych, uruchamianiem kredytów, bieżącym kontaktem z klientem. W przypadku wniosków kredytowych złożonych w Oddziale Banku (dla zaangażowań do kwoty 100 tys. zł) pracownik Oddziału dokonuje analizy wniosków kredytowych, w tym oceny zdolności kredytowej i oceny adekwatności proponowanego zabezpieczenia. W celu ograniczenia ryzyka operacyjnego Bank wprowadził następujący mechanizm – przed podjęciem decyzji kredytowej przeprowadzona przez pracownika Oddziału analiza podlega weryfikacji przez pracownika Zespołu ds. Analiz Kredytowych w Centrali.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym

Bank zarządza ryzykiem kredytowym w dwóch aspektach: ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela kredytowego. Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od kwoty kredytu i prawdopodobieństwa braku jego spłaty. Ryzyko portfela kredytowego zależy od: ryzyka pojedynczych kredytów i powiązań między pojedynczymi kredytobiorcami - im mniejsza jest ta wzajemna zależność, tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych kredytów przez kredytobiorców; ryzyka zaangażowania w tę samą branżę gospodarki lub w ten sam region działania; ryzyka zaangażowania zabezpieczonego tym samym rodzajem zabezpieczenia lub zabezpieczonego przez tego samego dostawcę zabezpieczenia; ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe.

Na proces zarządzania ryzykiem pojedynczej transakcji składa się:

- 1) w ramach operacyjnego zarządzania ryzykiem: pozyskanie klienta i zgromadzenie dokumentacji do wniosku kredytowego, podjęcie decyzji kredytowej, zawarcie umowy i uruchomienie kredytu;
- 2) w ramach identyfikacji ryzyka w związku z udzieleniem kredytu: ocena zdolności kredytowej i jakości zaproponowanego zabezpieczenia, wydanie propozycji podjęcia decyzji kredytowej;
- 3) w ramach pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego: badanie terminowości spłat zaangażowań klientów wobec Banku, ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów i ewentualne stwierdzenie zagrożeń terminowej obsługi kredytu wraz z odsetkami, wycena ekspozycji kredytowej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków poprzez utworzenie rezerw celowych dla ekspozycji zaliczonych do wyższej niż „normalna” kategorii ryzyka, badanie przestrzegania limitów jednostkowych na ekspozycje kredytowe; ocena adekwatności przyjętych zabezpieczeń;
- 4) w ramach funkcjonowania mechanizmów kontrolnych Bank stosuje: standardy kredytowe przy uwzględnieniu rodzaju produktu kredytowego, przy czym standardy kredytowe to określone zasady kredytowania i normy zawarte w odpowiednich regulacjach kredytowych, jednostkowe limity zaangażowań ograniczające wysokość kredytu, odpowiedni podział zadań i kompetencji w procesach identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego oraz w podejmowaniu decyzji kredytowych.

Na proces zarządzania ryzykiem portfela kredytowego składa się:

- 1) opracowanie polityki kredytowej Banku, w tym określenie docelowych grup klientów i oferowanych produktów;

- 2) ustalenie pożądanej struktury portfela kredytowego;
- 3) zapewnienie odpowiedniego poziomu dywersyfikacji ryzyka kredytowego;
- 4) wprowadzenie mechanizmów ograniczających ryzyko kredytowe w tych obszarach, w których posiadanie przez Bank nadmiernych koncentracji (podmiotowych, branżowych, geograficznych) wynika ze specyfiki prowadzonej działalności;
- 5) identyfikacja i pomiar ryzyka poprzez:
  - a) ocenę struktury podmiotowej, rodzajowej i jakościowej portfela kredytowego,
  - b) ocenę poziomu kredytów zagrożonych w kredytach ogółem, ocenę jakości portfela kredytowego (badanie udziału portfeli kredytów zagrożonych ogólnie oraz w poszczególnych segmentach klientów, branżach, regionach itp.),
  - c) ocenę stopnia pokrycia rezerwami celowymi kredytów zagrożonych,
  - d) ocenę wartości odzysku z zabezpieczeń oraz poziomu pokrycia kredytów zabezpieczeniami,
  - e) monitorowania kredytów zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka,
  - f) analizę ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
  - g) analizę ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji: wobec pojedynczych podmiotów oraz podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, w ten sam sektor gospodarczy, w ten sam region geograficzny w ten sam rodzaj zabezpieczenia lub w tego samego dostawcę zabezpieczenia;
  - h) przeprowadzaniu testów warunków skrajnych portfela kredytowego;
- 6) monitorowanie i kontrolę stopnia wykorzystania wprowadzonych limitów;
- 7) monitorowanie skuteczności działań windykacyjnych;
- 8) ustalenie adekwatnego do potrzeb systemu informacji zarządczej oraz restrukturyzacyjnych;
- 9) stosowanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych poprzez:
  - a) opracowanie i przyjęcie do stosowania procedur służących zarządzaniu ryzykiem wynikającym z określonych portfeli kredytowych, w tym dotyczących: zarządzania ryzykiem koncentracji, zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych
  - b) stosowanie limitów koncentracji zaangażowań,
  - c) badanie stopnia przestrzegania wprowadzonych standardów postępowania (funkcja kontroli).

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka kredytowego (w tym koncentracji)

Raporty z zakresu ryzyka kredytowego pozwalają Bankowi na:

- 1) ocenę profilu ryzyka kredytowego;
- 2) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 3) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka kredytowego;
- 4) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 5) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka;
- 6) kontrolowanie wyników procesu dochodzenia roszczeń z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu;
- 7) kontrolę występujących w Banku skali odstępstw od przyjętych standardów kredytowania oraz jakości kredytów, których odstępstwa dotyczyły.

W celu zapewnienia odpowiedniej efektywności przekazywanej informacji zarządczej zakres poszczególnych raportów oraz ich częstotliwość zostały dostosowane do odbiorców informacji oraz do celów, którym mają służyć.

Informacja zarządcza z zakresu ryzyka kredytowego sporządzana przez komórkę monitorowania ryzyka w cyklach miesięcznych obejmuje:

- 1) strukturę aktywów i zobowiązań pozabilansowych,
- 2) strukturę kredytów: podmiotową, rodzajową, jakościową, w tym wysokość utworzonych rezerw celowych,
- 3) analizę wskaźników
- 4) kontrolę realizacji limitów.

W cyklach kwartalnych informacja o której mowa powyżej uzupełniana jest dodatkowo o wyniki testów wrażliwości.

Kierownik Działu Kredytów w cyklach kwartalnych sporządza Ocenę działalności kredytowej obejmującą:

- 1) strukturę portfela kredytowego w poszczególnych jednostkach organizacyjnych,
- 2) ilość i wartość kredytów udzielonych w danym kwartale w podziale na grupy podmiotów oraz jednostki organizacyjne,
- 3) strukturę podmiotowo-produktową portfela kredytowego w podziale na jednostki organizacyjne,
- 4) strukturę portfela w podziale na okresy zapadalności,
- 5) raport z ekspozycji kredytowych windykowanych,
- 6) raport odstępstw od przyjętych standardów postępowania.

Dodatkowo raz w roku przygotowywana jest Ocena wartości odzysku z zabezpieczeń.

Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu ryzyka kredytowego w okresach miesięcznych (skrócona informacja) oraz poszerzoną informację w okresach kwartalnych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach półrocznych Szczegółowy tryb funkcjonowania systemu informacji zarządczej został określony w obowiązujących w Banku regulacjach wewnętrznych w tym zakresie.

6.2. Ryzyko operacyjne

Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego:

- 1) optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania,
- 2) racjonalizacja kosztów,
- 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
- 4) automatyzacja procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
- 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:

- 1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
- 2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- 3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
- 4) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;

- 5) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
- 6) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Za obszar ryzyka operacyjnego w Banku odpowiadają:

Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym;

Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w pionie finansowym;

Wiceprezes Zarządu ds. handlowych w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w pionie handlowym;

W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza i Zarząd odpowiadają za stworzenie kultury organizacyjnej, w której nacisk kładzie się na efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym, przestrzeganie procedur oraz stosowanie ustalonych reguł postępowania przez pracowników Banku.

Rada Nadzorcza – która: w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym w banku, zapewnia, że Zarząd posiada wiedzę i umiejętności niezbędne do realizacji strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym również weryfikuje również kompetencje Zarządu w tym zakresie, jest świadoma profilu ryzyka operacyjnego występującego w banku, ponieważ regularnie zapoznaje się z syntetyczną informacją, którą otrzymuje od Zarządu, zaznajamia się z wykazem procesów zaklasyfikowanych jako procesy kluczowe z punktu widzenia realizacji strategii biznesowej i zarządzania ryzykiem; w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego weryfikuje wprowadzone rozwiązania organizacyjne i proceduralne mające na celu ograniczenie występowania konfliktu interesów i powiązań personalnych, na podstawie otrzymywanych informacji; w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego nadzoruje funkcjonowanie obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, w szczególności zapoznaje się z wynikami testów, przeprowadzonych w obszarze zarządzania ciągłością działania, które uwzględniają informacje o terminowości i skuteczności podejmowanych działań naprawczych.

Zarząd - odpowiada za opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym; odpowiada za opracowanie i wdrożenie pisemnych regulacji - Strategii i Zasad oraz ich regularne przeglądy; odpowiada za właściwe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w związku z czym ocenia czy system ten jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego na bazie otrzymywanych informacji; odpowiada za realizację procesu kontroli ryzyka operacyjnego nadzorując zakres i częstotliwość kontroli wewnętrznej, w celu zapewnienia jej adekwatności do profilu ryzyka operacyjnego Banku; zapewnia odpowiednie warunki organizacyjne i techniczne oraz zasoby odpowiadające bieżącym i przyszłym wymaganiom Banku, w tym właściwą współpracę pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za obszar technologii informacyjnej, strategię działania Banku, bezpieczeństwo, ciągłość działania, zarządzanie ryzykiem operacyjnym, zarządzanie procesami, zarządzanie projektami oraz kontrole wewnętrzne; zapewnia rozwiązania organizacyjne i procedury, które pozwalają na ograniczenie występowania konfliktu interesów i powiązań personalnych; zapewnia poprawność i efektywność zarządzania w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, otrzymuje również stosowne raporty z tych obszarów; okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat profilu ryzyka

operacyjnego, na które narażony jest Bank; odbywa regularne szkolenia z zakresu ryzyk istotnych zidentyfikowanych w Banku; zaznajamia się z okresową informacją w zakresie ryzyka operacyjnego, zgodnie z wdrożonym w Banku SIZ.

Audytor ryzyka- powołany przez Zarząd, w celu zapewnienia sprawnego zarządzania ryzykiem operacyjnym i należytego nadzoru nad tym ryzykiem; pełni funkcje analityczne, doradcze i wspomagające w stosunku do Zarządu i w szczególności odpowiada za: opracowanie i wdrożenie wewnętrznych metod oceny ryzyka operacyjnego; weryfikowanie poprawności zgłaszanych nieprawidłowości i samoocen; nadzorowanie procesu samooceny ryzyka operacyjnego, przeprowadzanego w programie riskAB, w tym weryfikowanie wyników samooceny, monitorowanie ryzyka operacyjnego występującego w Banku; gromadzenie i przechowywanie danych z zakresu ryzyka operacyjnego; obliczanie kapitału wewnętrznego na ryzyko operacyjne; proponowanie limitów na ryzyko operacyjne; monitorowanie przestrzegania przyjętych limitów na ryzyko operacyjne w skali całego banku; podejmowaniu działań w przypadku przekroczenia limitów na ryzyko operacyjne; całościowe raportowanie informacji o ryzyku operacyjnym; wsparcie merytoryczne dla pracowników Banku w obszarze ryzyka operacyjnego; pełni funkcje Administratora programu riskAB.

Właściciele ryzyka – rolę tę pełnią kierujący poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi powołani przez Zarząd, Zarząd może wyznaczyć także inne osoby do pełnienia tej funkcji, o ile jest to konieczne. Każdy Właściciel ryzyka zobowiązany jest do wskazania swojego Zastępcy, który wypełnia jego obowiązki z zakresu ryzyka operacyjnego w trakcie jego nieobecności. Właściciel ryzyka odpowiada za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w podległym sobie obszarze, w zakresie wszystkich wykonywanych przez jednostkę organizacyjną czynności, w szczególności: nadzoruje i koordynuje pracę podległych pracowników, w tym wyznaczonych przez siebie Menadżerów Ryzyka; odpowiada za zastosowanie metod ograniczania ryzyka operacyjnego w swoim obszarze; odpowiada za prawidłowy przebieg informacji, w szczególności w zakresie ryzyka operacyjnego, w ramach podległej sobie jednostki organizacyjnej, odpowiada za poprawność i terminowość przekazywanych do Audytora Ryzyka: informacji związanych z występującymi nieprawidłowościami, wyników przeprowadzonych samoocen ryzyka operacyjnego, danych do KRI oraz innych źródeł danych.

Menadżerowie ryzyka – rolę tę w Banku pełnią pracownicy poszczególnych jednostek organizacyjnych wyznaczeni każdorazowo przez Właścicieli ryzyka, każda jednostka organizacyjna Banku posiada przynajmniej jednego Menadżera ryzyka, który może zastępować Właściciela, w przypadku jego nieobecności. Menadżer ryzyka pełni rolę pomocniczą względem Właściciela ryzyka i odpowiada w szczególności za terminowe i poprawne: zgłaszanie występujących nieprawidłowości; przeprowadzanie samoocen ryzyka operacyjnego; terminowe przekazywanie danych do KRI.

Właściciele procesu- rolę tę w Banku pełnią osoby wskazane przez Właściciela ryzyka podczas identyfikacji procesów i zaakceptowane przez Audytora ryzyka. Właściciel procesu odpowiada w szczególności za: nadzór nad dokonywaniem okresowych przeglądów, przynajmniej raz w roku, w zakresie zgodności przebiegu procesu z regulacjami wewnętrznymi, które go opisują; przestrzeganie regulacji wewnętrznych z obszaru podległego mu procesu; dokonywanie modyfikacji regulacji wewnętrznych opisujących realizację procesu w zakresie wprowadzanych w nim zmian; współudział w sporządzeniu planu awaryjnego w przypadku realizowania procesu krytycznego.

Pracownicy wszystkich Komórek organizacyjnych Banku zobowiązani są do zapoznania się zasadami w zakresie ryzyka operacyjnego i przestrzegania zapisów w nich zawartych, w tym również do zarządzania ryzykiem operacyjnym w swoim obszarze, m.in. poprzez: identyfikowanie ryzyk w swoim otoczeniu; reagowanie na występujące nieprawidłowości, w tym podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne w ramach posiadanych kompetencji/uprawnień; zgłaszanie występujących

nieprawidłowości przełożonym. Podejście i świadomość pracownika do ryzyka operacyjnego jest bardzo ważne dla Banku, ponieważ jest to rodzaj ryzyka, na który instytucja narażona jest nieustannie.

Bank dba o odpowiedni poziom wiedzy swoich pracowników z zakresu ryzyka operacyjnego poprzez możliwość uczestnictwa w szkoleniach wewnętrznych oraz organizowanych przez firmy zewnętrzne

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku obejmuje:

- 1) opracowanie i wdrożenie procedur oraz ich okresową weryfikację;
- 2) identyfikację procesów, a w ich ramach: krytycznych procesów biznesowych, procesów kluczowych;
- 3) identyfikację ryzyka;
- 4) pomiar i ocenę ryzyka;
- 5) przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania;
- 6) stosowanie narzędzi redukcji ryzyka; w tym działania zabezpieczające i transfer ryzyka;
- 7) monitorowanie ryzyka, w tym: raportowanie zdarzeń operacyjnych, raportowanie strat operacyjnych, monitorowanie limitów nałożonych na poziom KRI;
- 8) kontrola wewnętrzna i audyt;
- 9) szkolenia pracowników, członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

Bank określił w swojej działalności podstawowe procesy, niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym. Następnie Bank wyodrębnia z nich procesy kluczowe, które warunkują realizację strategii Banku: zarządzanie bankiem, działalność kredytowa, działalność depozytowa, pozostała działalność bankowa, zarządzanie systemami IT.

Bank wskazał także następujące procesy krytyczne, które warunkują szybkie odzyskanie sprawności działania, tj.: zapewnienie zasileń i odprowadzeń gotówki, zapewnienie środków na rozliczenia, obsługa klientów kluczowych, udzielenie kredytu utrzymanie dostępności kluczowych systemów informatycznych.

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka operacyjnego

Raporty z zakresu ryzyka operacyjnego sporządzane są w okresach kwartalnych i pozwalają Bankowi na:

- 1) ocenę profilu ryzyka operacyjnego;
- 2) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 3) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka operacyjnego;
- 4) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 5) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

Informacje raportowane z zakresu ryzyka operacyjnego w ramach SIZ, zawierają w szczególności:

- 1) informacje na temat wykorzystania założonych tolerancji/apetytu na ryzyko operacyjne danego rodzaju;
- 2) szczegółową charakterystykę ostatnich znaczących wewnętrznych zdarzeń ze stratą/zdarzeń rzeczywistych i strat z nimi związanych;
- 3) informacje, dotyczące istotnych zdarzeń zewnętrznych oraz prawdopodobieństwa zajścia takich zdarzeń w Banku i ich potencjalnego wpływu na Bank;
- 4) informacje pochodzące z innych wykorzystywanych w Banku narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu ryzyka operacyjnego w okresach kwartalnych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach półrocznych. Szczegółowy tryb funkcjonowania systemu informacji zarządczej został określony w obowiązujących w Banku regulacjach wewnętrznych w tym zakresie.

6.3. Ryzyko walutowe

Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:

- 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
- 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego;
- 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku;
- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu aktywów płynnych w walutach obcych;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem walutowym

Za obszar ryzyka walutowego w Banku odpowiadają:

Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem walutowym w tym nad: identyfikacją, pomiarem, monitorowaniem i sprawozdawaniem ryzyka walutowego

Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w zakresie nadzoru nad operacyjnym zarządzaniem ryzykiem walutowym, nadzorujący komórkę zarządzania „wolnymi środkami”

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która: w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem walutowym w Banku, zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem walutowym, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem walutowym na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank.

Zarząd – który: zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem walutowym, zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem walutowym, wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, odpowiada za utrzymanie ryzyka walutowego na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą.

Stanowisko ds. analiz ryzyka – będące komórką monitorującą ryzyko walutowe, wykonuje zadania związane z: okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedur w zakresie ryzyka walutowego oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedur dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka walutowego oraz poziomu limitów, zgłasza potrzebę zmian w polityce zarządzania ryzykiem walutowym Banku, zapewnieniem zgodności procedur ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem, proponowaniem wysokości przyjętych limitów, dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka walutowego, monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów, oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko walutowe, opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych w zakresie poziomu kursów walutowych oraz badaniem scenariuszy skrajnych warunków, sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej, opracowywaniem propozycji rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mającej na celu właściwe kształtowanie poziomu Ryzyka walutowego, składaniem propozycji zmian poziomu kursów walutowych Banku, archiwizowaniem tabel kursów walutowych.

Dział finansowo-księgowy – będący komórką zarządzającą ryzykiem walutowym, wykonuje zadania związane z: zarządzaniem operacyjnym ryzykiem walutowym, zarządzaniem rachunkami walutowymi nostro Banku w Banku Zrzeszającym, obsługą transakcji walutowych, przestrzeganiem limitów w zakresie ryzyka walutowego, lokowaniem nadwyżek środków walutowych, wyliczaniem bieżącej pozycji walutowej Banku, utrzymywaniem pozycji walutowej Banku na poziomie zgodnym z obowiązującymi limitami, ustalaniem kursów walut (tabele kursowe), archiwizowaniem tabel kursów walutowych, ustalaniem kursów negocjowanych.

Proces zarządzania ryzykiem walutowym

Zarządzanie ryzykiem walutowym obejmuje całokształt zagadnień związanych z:

- 1) identyfikacją,
- 2) pomiarem,
- 3) monitorowaniem,
- 4) kontrolowaniem,
- 5) raportowaniem.

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka walutowego

Raporty z zakresu ryzyka walutowego pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka walutowego;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka walutowego zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko walutowe;
- 2) wielkości pozycji walutowych;
- 3) wpływu zmiany kursów walutowych na wynik finansowy Banku;
- 4) analizy wskaźników;
- 5) wyników testów warunków skrajnych;
- 6) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka walutowego sporządzane są w okresach miesięcznych. Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu ryzyka walutowego w

okresach miesięcznych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach półrocznych Szczegółowy tryb funkcjonowania systemu informacji zarządczej został określony w obowiązujących w Banku regulacjach wewnętrznych w tym zakresie.

6.4. Ryzyko płynności

Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

- 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
- 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) utrzymywanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni.
- 2) realizowanie następującej strategii finansowania: głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej 80% pasywów ogółem; posiadanie i aktualizacja w okresach rocznych planu pozyskiwania i utrzymywania depozytów; dostosowywanie skali działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania; Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego; w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.
- 3) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
- 4) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
- 5) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy;
- 6) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony;
- 7) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku;
- 8) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym;
- 9) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów;

- 10) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności;
- 11) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem płynności

Za obszar ryzyka płynności w Banku odpowiadają:

Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem płynności, w tym nad: identyfikacją, pomiarem, monitorowaniem i sprawozdawaniem ryzyka płynności

Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie nadzoru nad operacyjnym zarządzaniem ryzykiem płynności, nadzorujący komórkę zarządzania „wolnymi środkami”

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza- która: w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku, zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem płynności, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, w tym apetyt i tolerancję na ryzyko ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank, zatwierdza, ujęte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych.

Zarząd- który zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem płynności, zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem płynności, w tym limity ograniczające ryzyko, wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, odpowiada za utrzymanie ryzyka płynności na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą.

Stanowisko ds. analiz ryzyka – które podlega Prezesowi Zarządu, będące komórką monitorującą, które w ramach obowiązującej w Banku struktury organizacyjnej wykonuje zadania związane z: okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedury, oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów, zgłasza potrzebę zmian w polityce płynnościowej Banku, zapewnieniem z zgodności procedury z ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem, proponowaniem wysokości przyjętych limitów, dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębioną analizą płynności długoterminowej; analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności; monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów; oceną poziomu ryzyka płynności; wyznaczaniem nadzorczych miar płynności oraz wskaźników LCR i NSFR; oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności, opracowywanie scenariuszy sytuacji kryzysowych; opracowuje propozycje rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku; sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Dział Finansowo –Księgowy – będący komórką zarządzającą ryzykiem płynności, wykonujący zadania związane z: okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową; optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków.

Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych, sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego, przekazywanie do komórki zarządzającej informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych.

Proces zarządzania ryzykiem płynności

Zarządzanie ryzykiem płynności obejmuje:

- 1) zarządzanie płynnością krótkoterminową, w tym: zarządzanie stanem gotówki oraz stanem środków na rachunku bieżącym Banku;
- 2) zarządzanie płynnością średnio- i długoterminową, w tym: wyznaczenie osadu na depozytach, badanie koncentracji depozytów, depozytów osób wewnętrznych oraz zrywalności depozytów, sporządzanie luki płynności oraz urealnionej luki płynności, analiza ryzyka płynności na podstawie wskaźników, testy warunków skrajnych, pogłębiona analiza płynności długoterminowej;
- 3) monitorowanie, poprzez system limitów;
- 4) kontrolowanie ;
- 5) Plany awaryjne;
- 6) raportowanie.

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka płynności

Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczenia ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów;
- 2) stabilności źródeł finansowania działalności Banku, w tym oceny zagrożeń wynikających z nagłego wycofania depozytów internetowych i mobilnych, a także depozytów dla których Bank stosuje ponadprzeciętne stawki oprocentowania
- 3) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych;
- 4) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności;
- 5) poziomu aktywów nieobciążonych;
- 6) analizy wskaźników płynności;
- 7) ryzyka związanego z płynnością długoterminową;
- 8) wyników testów warunków skrajnych;
- 9) stopnia wykorzystania wskaźników wczesnego ostrzeżenia

10) stopnia przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka płynności sporządzane są w okresach miesięcznych. Pogłębiona analiza płynności długoterminowej sporządzana jest raz w roku w terminie do końca czerwca po upływie roku którego analizy dotyczy.

Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu ryzyka płynności w okresach miesięcznych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach półrocznych. Szczegółowy tryb funkcjonowania systemu informacji zarządczej został określony w obowiązujących w Banku regulacjach wewnętrznych w tym zakresie.

6.5. Ryzyko stopy procentowej

Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
- 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej, lecz nie więcej niż 30% annualizowanego wyniku odsetkowego dla ryzyka przeszacowania oraz 3 % annualizowanego wyniku odsetkowego dla ryzyka bazowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
- 2) utrzymywanie na niskim poziomie pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku;
- 3) zmniejszanie ryzyka przeszacowania i bazowego poprzez:
  - a) stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
  - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
- 4) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Za obszar ryzyka stopy procentowej w Banku odpowiadają:

Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej, w tym nad: identyfikacją, pomiarem, monitorowaniem i sprawozdawaniem ryzyka stopy procentowej;

Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie nadzoru nad operacyjnym zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej, nadzorujący komórkę zarządzania „wolnymi środkami”;

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która: w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku, zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem stopy

procentowej na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank.

Zarząd- który: zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej, zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej, wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, odpowiada za utrzymanie ryzyka stopy procentowej na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą, podejmuje decyzje w zakresie ustalania oprocentowania oferowanych produktów bankowych.

Stanowisko ds. analiz ryzyka– będące komórką monitorującą ryzyko stopy procentowej, które podlega Prezesowi Zarządu, wykonujące zadania związane z: okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedury oraz przygotowaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka stopy procentowej oraz poziomu limitów, zgłasza potrzebę zmian w polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej Banku, zapewnieniem zgodności procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem, proponowaniem wysokości przyjętych limitów, dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka stopy procentowej, monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów, oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko stopy procentowej, sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej, opracowuje propozycje rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka stopy procentowej, składaniem propozycji zmian poziomu stóp procentowych Banku lub rodzaju stóp referencyjnych,;

Dział Finansowo- Księgowy – będący komórką zarządzającą ryzykiem płynności, która podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych, wykonujący zadania związane z kształtowaniem poziomu pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w ramach zagospodarowywania nadwyżek środków Banku.

Proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej obejmuje:

- 1) identyfikację;
- 2) pomiar;
- 3) monitorowaniem, poprzez system limitów;
- 4) kontrolowaniem ryzyka stopy procentowej;
- 5) raportowanie.

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka stopy procentowej

Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka stopy procentowej;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka stopy procentowej zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko stopy procentowej;
- 2) stopnia niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na ryzyka stopy procentowej w podziale na poszczególne stopy referencyjne;
- 3) poziomu ryzyka przeszacowania;

- 4) poziomu ryzyka bazowego;
- 5) analizy wskaźników;
- 6) powiązań z innymi rodzajami ryzyka;
- 7) wyników testów warunków skrajnych;
- 8) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej sporządzane są w okresach miesięcznych. Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu ryzyka stopy procentowej w okresach miesięcznych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach półrocznych. Szczegółowy tryb funkcjonowania systemu informacji zarządczej został określony w obowiązujących w Banku regulacjach wewnętrznych w tym zakresie.

6.6. Ryzyko kapitałowe

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kapitałowego

Bank zobowiązany jest do utrzymywania:

- 1) kapitału założycielskiego w wysokości nie niższej niż równowartość 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym;
- 2) sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości: kapitał regulacyjny, kapitał wewnętrzny;
- 3) współczynników kapitałowych na poziomie co najmniej:
  - a) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 4,5%;
  - b) współczynnik kapitału Tier I – 6%;
  - c) łączny współczynnik kapitałowy – 8%.

Po uwzględnieniu zaleceń nadzorczych i buforu kapitałowego zabezpieczającego oraz okresów przejściowych Bank powinien posiadać w 2018 roku współczynniki kapitałowe, o których mowa powyżej na poziomie: współczynnik kapitału podstawowego Tier I: 9,375%, współczynnik kapitału Tier I: 10,875%, łączny współczynnik kapitałowy: 13,875%. Dodatkowo, poszczególne poziomy współczynników są powiększane o bufor antycykliczny. W 2018 r. bufor antycykliczny wynosił 0%.

Długoterminowe cele kapitałowe Banku:

- 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
- 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
- 3) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 13,875%
- 4) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie 10,875%;
- 5) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 9,375%
- 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 80%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 10%;
- 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił 90% funduszy Tier I;

- 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do 5% funduszu udziałowego zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni;
- 9) przekazywanie na fundusze własne minimum 80% nadwyżki bilansowej;
- 10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej;
- 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji – w tym w Banku Zrzeszającym w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3, 4 i 5.
- 12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego.
- 13) utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji w wysokości równej co najmniej poziomowi MREL

Organizacja procesu zarządzania i planowania kapitałowego

Za obszar ryzyka kapitałowego w Banku odpowiadają:

Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem kapitałowym;

Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym;

W procesie zarządzania ryzykiem kapitałowym w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która: zatwierdza procedury wewnętrzne Banku dotyczące procesu zarządzania i planowania kapitałowego, w tym szacowania kapitału wewnętrznego, sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania decyzji ze strategią zarządzania kapitałem i planowania kapitałowego, ocenia czy działania Zarządu w zakresie zarządzania kapitałowego są skuteczne i zgodne z polityką Rady.

Zarząd – który odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego, wprowadza podział realizowanych w Banku zadań w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym, przekazuje Radzie Nadzorczej Banku okresową informację na temat wielkości funduszy własnych oraz wielkości wymogów kapitałowych przypadających na istotne rodzaje ryzyka, podejmuje czynności mające na celu zapewnienie zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, w tym zapewnienie odpowiedniej wielkości funduszy własnych do skali działania Banku i ponoszonego ryzyka.

Stanowisko ds. analiz ryzyka, które: monitoruje poziom funduszy własnych, identyfikuje potrzeby kapitałowe, ocenia stopień pokrycia funduszami różnych rodzajów ryzyka bankowego, wskazuje na rozwiązania zmierzające do efektywnego wykorzystania funduszy własnych, ocenia skalę zapotrzebowania Banku na zwiększenie funduszy własnych, opracowuje propozycje zmierzające do odpowiedniego alokowania funduszy własnych, wskazuje na sposoby ograniczania ryzyka, w przypadku pojawienia się zagrożeń związanych z brakiem adekwatności kapitałowej Banku, gromadzi dane finansowe, potrzebne do monitorowania adekwatności kapitałowej Banku, opracowuje informację zarządczą z zakresu łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i poziomów współczynników kapitałowych, opracowuje informację zarządczą z zakresu kapitału wewnętrznego i poziomu wewnętrznego współczynnika kapitałowego, opracowuje informację zarządczą z zakresu MREL, opracowuje propozycje aktualizacji procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w

tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego, monitoruje poziom adekwatności kapitałowej, przeprowadza testy warunków skrajnych.

Proces zarządzania ryzykiem kapitałowym

Zarządzanie i planowanie kapitałowe obejmuje:

- 1) politykę zarządzania kapitałem;
- 2) identyfikację wszystkich rodzajów ryzyka występujących w działalności i określenie istotnych rodzajów ryzyka;
- 3) sposób agregacji ryzyka;
- 4) oszacowanie oraz alokację kapitału wewnętrznego, limity kapitałowe;
- 5) monitoring kapitału wewnętrznego;
- 6) system planowania kapitałowego;
- 7) raportowanie.

Sposoby zarządzania poziomem adekwatności kapitałowej:

- 1) Bank zarządza poziomem adekwatności kapitałowej poprzez jednoczesne kreowanie wielkości funduszy własnych oraz wpływanie na poziom generowanego ryzyka.
- 2) Poziom adekwatności kapitałowej, mierzony wielkością współczynników kapitałowych, podlega systematycznemu monitorowaniu w okresach miesięcznych, natomiast mierzony wielkością wewnętrznego współczynnika kapitałowego w okresach kwartalnych; w przypadku, gdy wielkość wymogów kapitałowych lub poziom funduszy własnych będą zagrażać utrzymaniu współczynników kapitałowych lub wewnętrznego współczynnika kapitałowego na poziomach określonych w celach strategicznych, częstotliwość analizy poziomu adekwatności kapitałowej zostaje zwiększona.
- 3) W celu zapewnienia adekwatności funduszy własnych w relacji do poziomu ponoszonego ryzyka, Zarząd podejmuje działania o charakterze krótko- lub długoterminowym.

Do działań krótkoterminowych zaliczane są:

- 1) przeprowadzanie śródrocznych odbiorów bilansu i zaliczenie, za zgodą właściwego organu, zweryfikowanego wyniku bieżącego do funduszy własnych;
- 2) zmniejszenie wielkości aktywów ważonych ryzykiem;
- 3) ograniczenie poziomu tych rodzajów ryzyka, które generują wymóg kapitałowy nieobjęty kapitałem regulacyjnym.

W zakresie zmniejszania wielkości aktywów ważonych ryzykiem Bank podejmuje czynności polegające na:

- 1) krótkotrwałym ograniczeniu akcji kredytowej;
- 2) lokowaniu nadwyżek wolnych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym;
- 3) lokowaniu nadwyżek wolnych środków za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w instrumenty dłużne o niskim ryzyku;
- 4) przeprowadzeniu przeglądu portfela kredytowego celem wytypowania ekspozycji, w pełni i całkowicie zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, którym można byłoby przypisać preferencyjną wagę ryzyka;
- 5) sprzedaży papierów wartościowych, którym w rachunku aktywów ważonych ryzykiem przypisywana jest waga ryzyka kontrahenta 100%;
- 6) dokonaniu przeglądu zobowiązań pozabilansowych udzielonych, w celu upewnienia się, czy klient ma zamiar wykorzystać brakującą kwotę przyznanego kredytu, zwłaszcza gdy ekspozycja jest związana z przedsięwzięciem inwestycyjnym, które zostało ukończone;

Działania zmierzające do ograniczenia pozostałych poziomów ryzyka polegają na:

- 1) wyodrębnieniu tych rodzajów ryzyka, które generują wymóg kapitałowy;
- 2) przeanalizowanie przyczyn znacznego poziomu tych rodzajów ryzyka;
- 3) wyeliminowanie tych przyczyn, jeżeli istnieje możliwość skutecznego zmniejszenia poziomu ryzyka w krótkim okresie czasu.

Do działań o charakterze długoterminowym, które będą zmierzały do utrzymania poziomu adekwatności kapitałowej na pożądanym poziomie zaliczane są:

- 1) systematyczne zwiększanie poziomu funduszy własnych;
- 2) planowanie rozwoju Banku proporcjonalnie do przyrostu funduszy własnych;
- 3) podejmowanie intensywnych działań naprawczych, restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych w celu zmniejszenia poziomu kredytów zagrożonych.

W zakresie zwiększania poziomu funduszy własnych będą podejmowane czynności podlegające na dążeniu do wypracowania jak największej nadwyżki bilansowej.

Bank będzie również dążył do ograniczania wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka, a zwłaszcza na ryzyko kredytowe poprzez:

- 1) poprawę jakości zarządzania ryzykiem;
- 2) sterowanie strukturą aktywów poprzez ograniczenie aktywów ważonych ryzykiem;
- 3) sprzedaż majątku trwałego, który nie jest przeznaczony do wykonywania czynności bankowych;
- 4) ograniczanie stopnia koncentracji kredytów;
- 5) uwzględnienie w polityce zabezpieczeń, techniki redukcji ryzyka kredytowego (np. gwarancje, kaucje).

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka kapitałowego

Raporty z zakresu adekwatności kapitałowej pozwalają kierownictwu Banku na dostęp do aktualnych, pełnych i rzetelnych informacji dotyczących ryzyka kapitałowego, tym samym umożliwiając kontrolę i ocenę stopnia realizacji przyjętej strategii w omawianym zakresie.

System informacji zarządczej dostarcza informacji na temat:

- 1) poziomu, struktury i zmian w funduszach własnych;
- 2) poziomu uznanego kapitału;
- 3) poziomu i zmian współczynników kapitałowych, w tym struktury i zmian w aktywach ważonych ryzykiem;
- 4) poziomu i struktury kapitału wewnętrznego;
- 5) wyników testów warunków skrajnych;
- 6) realizacji przyjętych limitów alokacji;
- 7) realizacji planu kapitałowego.

Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu adekwatności kapitałowej w okresach miesięcznych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach półrocznych; w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kapitałowego raporty mogą być opracowywane częściej.

6.7. Ryzyko braku zgodności

Cele strategiczne dotyczące zarządzania ryzykiem braku zgodności:

- 1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi;

- 2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;;
- 3) dążenie i dbałość o:
  - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumiany jako instytucja zaufania publicznego,
  - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
  - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
  - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;
- 2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
- 3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
- 4) systematyczne podnoszenie kompetencji pracownika na Stanowisku ds. zgodności i kontroli wewnętrznej.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności

Za obszar ryzyka braku zgodności w Banku odpowiada:

Prezes Zarządu sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która: nadzoruje wykonywanie przez Zarząd obowiązków dotyczących zapewniania zgodności zarówno w ramach funkcji kontroli, jak i zarządzania ryzykiem braku zgodności; zatwierdza zasady (w tym regulamin funkcjonowania komórki ds. zgodności) i nadzoruje ich przestrzeganie ;co najmniej raz w roku ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank, w oparciu o okresowe (w tym roczne) raporty komórki do spraw zgodności oraz informacje od Zarządu; informuje Spółdzielnię o wynikach powyższej oceny.

Zarząd- który: odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, w tym za ustanowienie stałej i skutecznie działającej komórki do spraw zgodności, organizację procesu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad jego funkcjonowaniem; odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie oraz zapewnienie przestrzegania niniejszych zasad; odpowiada za składanie sprawozdań Radzie Nadzorczej w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności; w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu niniejszych zasad podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące.

Komórka ds. zgodności – podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu, w Banku rolę komórki ds. zgodności pełni Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej, które w ramach przypisanych zadań wykonuje również zadania związane z kontrolą wewnętrzną; osoba zajmująca to stanowisko jest jednocześnie kierującym komórką ds. zgodności, działanie komórki ds. zgodności obejmuje zadania drugiego poziomu systemu kontroli wewnętrznej (drugiej linii obrony przed ryzykiem) polegające na zapewnianiu zgodności w działaniu całego Banku, do zadań komórki ds. zgodności należy: prowadzenie rejestru naruszeń compliance; sporządzanie na potrzeby Zarządu i Rady Nadzorczej informacji dotyczących stopnia efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności, zmian w poziomie ryzyka; przedstawianie Zarządowi propozycji działań, które będą miały na celu minimalizowanie powstałego ryzyka braku zgodności i ograniczanie występowania takich naruszeń przepisów prawa i norm

postępowania w przyszłości; bieżące informowanie Zarządu o przypadkach występowania istotnych naruszeń compliance; monitorowanie na bieżąco zmian w zewnętrznych przepisach prawa; informowanie pracowników Banku, w sposób ogólnie dostępny (za pośrednictwem poczty elektronicznej), o zaistniałych zmianach w zewnętrznych przepisach prawa; opiniowanie nowych produktów lub procesów pod kątem ryzyka ewentualnego wystąpienia zdarzeń compliance; opiniowanie procedur wewnętrznych lub wzorów umów, pod kątem ich zgodności z zewnętrznymi przepisami prawa oraz występowania ewentualnych zapisów, które mogłyby wygenerować naruszenie compliance (z wyjątkiem wzorów przygotowywanych przez Spółdzielnię, Bank Zrzeszający, Kancelarię Prawną); opiniowanie materiałów reklamowych Banku (z wyjątkiem materiałów przygotowywanych przez Bank Zrzeszający); weryfikacja jakości dokumentacji zewnętrznej; monitorowanie terminowości i zakresu aktualizacji procedur wewnętrznych; informowanie pracowników Banku, w sposób ogólnie dostępny o zaistniałych zmianach w procedurach wewnętrznych; monitorowanie realizacji zaleceń wydanych przez podmioty zewnętrzne, w tym przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Spółdzielnię; monitorowanie realizacji zaleceń wydanych przez Zarząd w wyniku kontroli wewnętrznych; projektowanie, wprowadzanie i stosowanie procedur i metodyk zarządzania ryzykiem braku zgodności; kształtowanie świadomości istnienia ryzyka braku zgodności wśród pracowników Banku.

Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do: znajomości przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania w zakresie, który dotyczy realizowanych przez nich obowiązków; bezwzględnego przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania; informowania komórki ds. ryzyka braku zgodności o przypadkach naruszeń compliance; zgłaszania do komórki ds. ryzyka braku zgodności własnych pomysłów dotyczących możliwości ograniczania naruszeń compliance; dbałości o dobre imię Banku i godne jego reprezentowanie; lojalności wobec Banku, w którym są zatrudnieni; wykorzystywania posiadanej wiedzy i kwalifikacji w interesie Banku i jego klientów; niepodejmowania czynności, które mogłyby doprowadzić do konfliktu interesów pomiędzy nimi a Bankiem, w szczególności nie powinni podejmować działań konkurencyjnych wobec Banku, w którym są zatrudnieni; nienadużywania zajmowanego w Banku stanowiska do osiągnięcia nienależnych osobistych korzyści; okazywania szacunku wobec pracowników podległych, w tym w szczególności niestosowania jakichkolwiek form mobbingu lub dyskryminacji.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku obejmuje:

- 1) identyfikację ryzyka,
- 2) ocenę ryzyka,
- 3) kontrolę ryzyka,
- 4) monitorowanie ryzyka,
- 5) raportowanie.

Informacja zarządcza w zakresie ryzyka braku zgodności

Raporty o ryzyku braku zgodności skupiają się na podstawowych zadaniach, które ma spełniać zarządzanie ryzykiem braku zgodności, a więc dotyczą czynności podejmowanych w celu zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi przez Bank standardami postępowania.

Raporty z ryzyka braku zgodności zawierają:

- 1) zidentyfikowane ryzyka braku zgodności wraz z ich oceną oraz rekomendowanymi mechanizmami kontrolowania i ograniczania ryzyka, w tym informacje o zmianie profilu ryzyka;

- 2) podsumowanie wszystkich naruszeń compliance, które wystąpiły w okresie objętym raportem;
- 3) ocenę skuteczności rekomendowanych środków naprawczych, które były wydawane na bieżąco lub zawarte w poprzednim raporcie;
- 4) rodzaj i wyniki przeprowadzanych monitoringów i testów zgodności.

Raporty o ryzyku braku zgodności dla Zarządu i Rady Nadzorczej sporządzane są w okresach kwartalnych. Zestawienie raportów z obszarów ryzyka braku zgodności raz w roku jest przekazywane do Spółdzielni po otrzymaniu pisma od Zarządu Spółdzielni.